

PSOR

Polskie Stowarzyszenie
Ochrony Roślin

Uprawa dyni olbrzymiej i piżmowej

od A do Z!

**PRAKTYCZNY
PORADNIK**

SERIA

Integrowana
ochrona roślin
na działce

SPIS TREŚCI

1. O dyniach – różne gatunki	2
2. Wymagania uprawowe	3
3. Wybór odmiany.....	5
4. Siew do gruntu	7
5. Uprawa z rozsady.....	8
6. Zabiegi pielęgnacyjne i zbiór	15
7. Integrowana ochrona dyni	20
8. Integrowana ochrona przed szkodnikami.....	22
9. Integrowana ochrona przed chwastami	25
10. Integrowana ochrona przed chorobami.....	25
11. Najczęstsze pytania dotyczące uprawy dyni.....	29
12. Zakończenie.....	30
13. Dodatkowe materiały (plansze do druku).....	31

Uprawa dyni olbrzymiej i piżmowej od A do Z!

Chcesz uprawiać dynie, ale nie wiesz jak? Ten e-book jest właśnie dla Ciebie. Wyjaśniamy w nim krok po kroku, jak uprawiać dwa gatunki dyń, których owoce zbiera się późnym latem i jesienią, czyli dynię olbrzymią i dynię zwyczajną. Zaczniemy od siewu nasion, a skończymy na zbiorach i przechowywaniu. Dowiesz się jak wybrać odpowiednie miejsce do uprawy, jak przygotować glebę i pielęgnować rośliny. Poznasz metody integrowanej ochrony roślin, dzięki którym poradzisz sobie z każdym szkodnikiem czy chorobą. Znajdziesz także porady dotyczące przechowywania zebranych plonów. Spróbuj z nami swoich sił w uprawie dyni!

Dlaczego warto włączyć dynię olbrzymią do swojej diety? Jest m.in. źródłem β -karo-
tenu, z którego powstaje witamina A. Za sprawą dużej zawartości wody (aż 90%!) jest niskoenergetyczna, dostarczając organizmowi w 100 g porcji tylko 28 kcal. Charakteryzuje się również znaczną zawartością błonnika pokarmowego, który jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania naszego układu pokarmowego.

Poza smacznym mięszem, który możesz wykorzystać na wiele różnych sposobów, istotne znaczenie odgrywają nasiona (zwane potocznie pestkami), głównie za sprawą dużej ilości zawartego w nich tłuszczu roślinnego (aż 46%!). W szczególności przeważa pewien wielonienasycony kwas tłuszczowy – kwas linolowy, który w organizmie człowieka jest potrzebny do tworzenia kwasu γ -linolenowego. Niedobór tego kwasu w organizmie może sprawić, że skóra staje się sucha i straci elastyczność, co znacznie przyspiesza tworzenie się zmarszczek. Nasiona z dyni dostarczają duże ilości potasu, magnezu, a przede wszystkim cynku, który potrzebny jest włosom i paznokciom, a także przyspiesza gojenie się ran.

To bardzo dużo jak na jedno warzywo, prawda? Mamy nadzieję, że cenne właściwości zdrowotne i odmładzające przekonały Cię do samodzielnej uprawy dyni, która poza bogatymi właściwościami zdrowotnymi jest po prostu smaczna 😊 A za chwilę udowodnimy, że również łatwa w uprawie!

W takim razie zaczynamy!

1 O dyniach – różne gatunki

Zanim przejdziemy do szczegółowego omówienia uprawy, kilka słów na temat gatunków dyni. W Polsce uprawiane i sprzedawane są głównie owoce trzech gatunków dyni: dyni olbrzymiej (*Cucurbita maxima*), dyni zwyczajnej (*Cucurbita pepo*) i dyni piżmowej (*Cucurbita moschata*).

Dynia olbrzymia i piżmowa są cennym źródłem beta-karotenu, dlatego można uznać je

za najbardziej wartościowe. Ich skórka owoców przeważnie ma pomarańczowy kolor, a miąższ jest intensywnie pomarańczowy. Owoce tych dwóch gatunków są idealne do przygotowywania zupy dyniowej, przetworów a także do pieczenia ciast. Najpopularniejsze odmiany dyni olbrzymiej to 'Hokkaido', 'Bambino', 'Justynka' i 'Karowita Bis'. Znanne odmiany dyni piżmowej to 'Butternut' i 'Muscade de Provence'.

Dynia zwyczajna (*Cucurbita pepo*) jest najbardziej zróżnicowanym gatunkiem. Do odmian botanicznych należy kabaczek, cukinia, patison, dynia makaronowa i dynia oleista (bezlupinowa, z nasion której tłoczy się najlepszy olej). Na rynku dostępne są również pomarańczowe, duże i bardzo atrakcyjnie wyglądające owoce dyni zwyczajnej. Ich miąższ nie jest tak intensywnie pomarańczowy, co wiąże się z mniejszą zawartością β -karotenu. Można je oczywiście jeść, ale równie dobrym zastosowaniem dla nich jest lampion na Halloween.

W tym e-booku skupimy się na uprawie dyni olbrzymiej i piżmowej.

WSKAZÓWKA:

Aby odróżnić dynię olbrzymią od dyni zwyczajnej zwróć uwagę na szypułkę. Dynia olbrzymia ma okrągłą i miękką szypułkę. Dynia zwyczajna, czego najlepszym przykładem jest cukinia, ma kanciastą szypułkę, która w przekroju przypomina gwiazdkę.

2 Wymagania uprawowe

Przygotowanie stanowiska i przedplon

Postanawiasz uprawiać dynię i chcesz już działać, masz w sobie pełno entuzjazmu. Znamy to 😊 Dlatego przyjmij naszą cenną radę, za którą podziękujesz nam po obfitych zbiorach.

Dynie potrzebują zazwyczaj dużo miejsca w gruncie. Są odmiany, które potrafią „rozpełznąć się” po całej grządce nie zważając na przeszkody, ale są także odmiany krzaczaste, które są zwarte i nie potrzebują aż tyle miejsca. Dynie o małych owocach, np. ‘Hokkaido’, można z powodzeniem uprawiać na ogrodo-

wych konstrukcjach z wikliny, kratownicy czy łuku. Dynie, podobnie jak pomidory, arbuzy czy cukinie najlepiej rosną na słonecznym stanowisku w próchniczej, utrzymującej wilgoć i szybko nagrzewającej się glebie, bogatej w składniki odżywcze. Odczyn gleby powinien być lekko kwaśny lub obojętny. Jesienią, stanowiska przeznaczone na warzywnik, możesz wzbogacić przerobionym kompostem i obornikiem, które zasilą glebę i wprowa-

Zanim kupisz nasiona, zapoznaj się z wymaganiami uprawowymi dyni. Pomyśl, ile miejsca możesz przeznaczyć na uprawę. Zarówno na parapecie, podczas przygotowywania rozsady, jak i w gruncie.

ZAŁECANE DAWKI:

kompost: 5 kg na 1 m² uprawy

obornik: 3 kg na 1 m² uprawy

dzą do niej więcej życia mikrobiologicznego. Jeśli nie zdążyłaś/eś zrobić tego jesienią, miejsce pod uprawę możesz też zasilić kompostem wiosną. Ważne, żeby był on dobrze przerobiony, w przeciwnym razie dynie będą słabo rosły.

W uprawie dyni unikaj gleb mokrych i zimnych lub przesuszonych i piaszczystych. Do prawidłowego rozwoju, dynie potrzebują około 8 godzin słońca w ciągu dnia. Nie sadź ich w zacienionych miejscach. W zimnych i cienistych miejscach będą słabo kwitły. Idealne dla dyni będzie podłoże wzbogacone nawozem naturalnym. W glebie, w której znajdują się składniki odżywcze, wszystkie rośliny rosną zdrowo i szczęśliwie. Są mniej podatne na patogeny wywołujące choroby, są silne i zdrowe, z prawidłowo wykształconym systemem korzeniowym – mają wszystko czego im potrzeba! Podobnie jak z nami – zdrowa dieta i środowisko, w którym czujemy się świetnie, sprzyja naszemu zdrowiu. 😊

Witalność i zdrowie każdej rośliny zaczynają się w glebie, dlatego tak ważne jest przygotowanie odpowiedniego podłoża.

Przedplon

Łatwo zapamiętać, że dynia należy do rodziny dyniowatych. Do tej samej rodziny botanicznej zaliczamy m.in. ogórki, cukinie, arbuzy i melony. Stoisz właśnie przed wyborem miejsca dla dyni? Przypomnij sobie układ warzywnika z ubiegłego sezonu. Następstwo roślin to bardzo ważna kwestia, której nie wolno pomijać. Sadzenie po sobie tej samej rodziny botanicznej skutkuje większym prawdopodobieństwem wystąpienia chorób i szkodników uszkadzających tą samą rodzinę warzyw. Organizmy szkodliwe wiedzą, że ich ofiary już tu rosły... Nie rzucaj im roślin na pożarcie!

PAMIĘTAJ!

Nie wysadzaj dyni na miejscu po ogórku, cukinii, arбуzie, melonie oraz po pomidorach, ziemniakach i bakłażanach. Dobrym miejscem będzie stanowisko po sałacie i roślinach strączkowych, np. fasoli i bobie.

Sąsiedztwo

Jak się już pewnie domyślasz, sąsiedzi również odgrywają ważną rolę. Dynie lubią rosnąć obok kukurydzy, oregano, tymianku, majeranku i fasoli szparagowej. Zasiej w pobliżu również bazylię i aksamitki. To bardzo aromatyczne rośliny, które skutecznie odstrasza ją mszyce. Lepiej nie sadź dyni obok ogórków, cukinii, arбуzów, melonów, pomidorów i nagietków.

3 Wybór odmiany

Jak wybrać odmianę?

Zatrzymajmy się chwilę przy tym punkcie, bo jest niezwykle ważny. Dobrze dobrana odmiana to podstawa. To czym się różnią dynie widać już na pierwszy rzut oka – to rozmaite gatunki, kształty, kolory i wielkość owoców. Zależnie od odmiany są one koloru zielonego, żółtego lub pomarańczowego i mają średnią masę od 1,5 kg nawet do 50 kg! Nieźle, prawda? 😊

Oto kilka kryteriów, które warto wziąć pod uwagę przy wyborze odmiany.

1. PRZEZNACZENIE – zróżnicowanie dyń jest bardzo duże, a wybór zależy od Ciebie, czy chcesz wykorzystać dynię na świeżo, czy do przechowywania. Chętnie wykorzystywane w kuchni ze względu na walory smakowe i łatwość w obróbce to m.in. ‘Butternut’ – odmiana dyni piżmowej, ‘Hokkaido’ – odmiana dyni olbrzymiej, czy dynia makaronowa, której miąższ po ugotowaniu rozpada się na nitki przypominające makaron. W przypadku dyni bezłupinowej (np. ‘Junona’ czy ‘Miranda’) nasiona nadają się do bezpośredniego spożycia bez konieczności ich wyłuskiwania.

2. SMAK – wybierz taką odmianę, którą lubisz i która Ci smakuje. Nie ma sensu wkładać serca w uprawę dyni, która nie skradła Twojego podniebienia – logiczne, prawda?

3. TERMIN ZBIORU – dostosuj termin zbioru do swoich potrzeb i oczekiwań. Tę informację znajdziesz na opakowaniu nasion lub na stronie producenta.

4. ODPORNOŚĆ na choroby i szkodniki – niektóre odmiany wykazują odporność na typowe choroby. Informację o tym również znajdziesz na opakowaniu nasion lub stronie producenta. Warto wybierać odmiany wykazujące tolerancję na mączniaka prawdziwego i mączniaka rzekomego.

6. WIELKOŚĆ OWOCÓW – wszystko zależy od odmiany. Na przykład waga dyni pizmo-wej 'Muscade de Provence' może wahać się między 5 a 15 kg! Są odmiany o małych owocach, na przykład dynie ozdobne 'Sweet Dumpling' czy 'Custard White'.

7. WIELKOŚĆ ROŚLIN – niektóre odmiany takie jak 'Hokkaido' czy 'Sweet Dumpling' cechują się niewielkimi rozmiarami. Przeciwnieństwem jest dynia olbrzymia 'Bambino', która może osiągnąć imponujące rozmiary.

WSKAZÓWKA:

Wybierz odmiany, które będą spełniać Twoje osobiste kryteria, ale nie bój się eksperymentować. Zaciekała Cię jakaś odmiana o nietypowych cechach?

Wysiej parę nasion w ramach ciekawostki. Może eksperyment okaże się owocny? 😊

Pytania pomocnicze:

- Ile miejsca mogę przeznaczyć na uprawę dyni?
- W jaki sposób będę wykorzystywać dynię?
- Które odmiany mi smakują?
- Jakie odmiany chcę spróbować posadzić w ramach eksperymentu?
- Które odmiany wykazują odporność na typowe choroby i szkodniki dyni?
- Czy będę robić lampiony i inne dekoracje?

4 Siew do gruntu

Bezpośredni siew do gruntu, czy może rozsada?

Rozsada stosowana jest w przypadku roślin ciepłolubnych, takich jak pomidor, papryka czy dynia. W przypadku tych pierwszych roślin uzyskanie plonu po wysianiu wprost do gruntu nie byłoby możliwe. Dynia natomiast stanowi wyjątek – wysiana po 15 maja do gruntu zdąży wydać plony w ciągu jednego sezonu wegetacyjnego, więc spokojnie możesz wysiać nasiona dyni wprost do gruntu. Jeśli zależy Ci na przyspieszeniu plonów, możesz przygotować rozsadę. Jak to zrobić? Tego dowiesz się w kolejnym rozdziale.

Termin siewu

Optimalny termin siewu dyń do gruntu przypada po 15 maja, gdy minie niebezpieczeństwo późnowiosennych przymrozków. Ostatni moment to 30 czerwca. Po tym terminie rośliny mogą nie zdążyć wydać plonu, ale wszystko zależy od odmiany i najważniejsze to trzymać się terminów podanych na opakowaniu z nasionami! Pamiętaj też, że wszystko zależy od pogody. Czasami możesz wysiać rośliny nawet na początku maja.

Siejemy!

Nadeszła ekscytująca chwila... czas na siew! Czego potrzebujesz, żeby przejść przez ten etap sprawnie i szybko?

1. Nasiona wybranych odmian.
2. Łopatka do wykopywania dołków.
2. Rękawiczki ogrodnicze.
3. Konewka z wodą.
4. Karteczki, plakietki, marker lub coś innego do podpisania, co pomoże Ci zidentyfikować wysiane nasiona.

Gotowa/y? Rozpoczynamy!

Wysiew nasion wprost do gruntu

1. Określ odstępy między roślinami zgodnie z informacją na opakowaniu.
2. Wykop dołek na głębokość ok. 3 cm.
3. Umieść w każdym dołku po 2-3 nasiona.
4. Przysyp dołek wykopanym podłożem i lekko dociśnij.
5. Obficie podlej podłoże.
6. Po wykształceniu 2-3 liści właściwych, usuń nadmiarowe słabsze siewki zostawiając tylko jedną roślinę w danym miejscu.

5 *Uprawa z rozsady*

Termin siewu rozsady

Przy uprawie dyni pośpiech jest niewskazany. Wysiew nasion do doniczek rekomendujemy od **drugiej połowy kwietnia**. Często można spotkać się z radami, żeby pierwsze rozsady wysiewać już w lutym. Naszym zdaniem nie ma pośpiechu. Pamiętaj o tym, że są ogrodnicy, którzy stracili swoje rośliny siane w lutym z powodu chłodnej wiosny i niemożności posadzenia zbyt wyrosniętych, wiotkich roślin w docelowe miejsce uprawy. Zdarzają się lata, że dynie wysadza się dopiero pod koniec maja z powodu późnomajowych przymrozków.

Podłoże

Zwykle stosuje się uniwersalne podłoże do siewu warzyw i kwiatów lub specjalistyczne podłoże do siewu i pikowania. Staraj się wybierać podłoże z jak najmniejszą ilością dużych fragmentów nierozdrobnionej materii organicznej, które utrudniają roślinom wschody – siewki zaplątują się w resztki roślinne i deformują. Jeśli podłoże jest zbyt ciężkie i zbite, możesz dodać odrobinę wermikulitu, który rozluźni strukturę. Dzięki temu siewki będą miały więcej powietrza przy korzeniach i łatwiejszy „start”.

Czego potrzebuję do wysiania rozsady?

Nadeszła ekscytująca chwila... czas na siew! Czego potrzebujesz, żeby przejść przez ten etap sprawnie i szybko?

1. Nasiona wybranych odmian.
2. Odpowiednie podłoże.
3. Czyste doniczki lub inne pojemniki – w przypadku dyn przydadzą się większe pojemniki o pojemności 300-400 ml.
4. Podstawki.
5. Folia do przykrycia lub mini szklarnia, jeśli posiadasz.
6. Spryskiwacz z wodą.
7. Oczywiście trochę miejsca 😊 Parapet, stolik przy oknie, inspekt, szklarenka – ważne, żeby blisko źródła światła słonecznego.
8. Karteczki, plakietki, marker lub coś innego do podpisania, co pomoże Ci zidentyfikować wysiane nasiona.

PAMIĘTAJ!

Pojemniki muszą mieć otwory w dnie, aby nadmiar wody mógł swobodnie wypływać.

Jak przygotować rozsadę?

Masz już niezbędne akcesoria, więc możesz przystąpić do siewu!

Krok 1.	Na początku włóż podłoże do przygotowanych pojemników do 3/4 wysokości. Następnie w każdym pojemniczku zrób np. palcem dołek na około 3 cm głębokości.
Krok 2.	Do każdego dołka wsyp po 2-3 nasiona.
Krok 3.	Po wysiewie przysyp nasiona podłożem.
Krok 4.	Następnie zwilż delikatnie powierzchnię spryskiwaczem.
Krok 5.	Przykryj rozsadę folią (tylko pamiętaj o zrobieniu dziurek w folii, żeby miała dostęp do powietrza) lub przenieś do mini-szklarenki (jeśli posiadasz). Dzięki temu podłoże będzie dłużej trzymało wilgoć.
Krok 6.	Po skietkowaniu zdejmij folię.

WSKAZÓWKA:

Zadbaj o odpowiednią wilgotność podłoża w trakcie kiełkowania. Ziemia powinna być stale wilgotna, ale nie zalewana.

Stanowisko do siewu i uprawy rozsady

Obowiązkowo słoneczne, dzięki czemu rośliny po wschodach nie wydłużają się w poszukiwaniu światła. Uprawiając rozsadę w mieszkaniu, wybieraj okna od południowej lub południowo-zachodniej strony. Strony północna i wschodnia są zbyt słabo doświetlane. W warunkach domowych większość siewek i tak wygina łodyżki w kierunku słońca, dlatego co 2-3 dni obracaj doniczki, żeby odpowiednio doświetlić rośliny.

WSKAZÓWKA:

Gdy nie masz wystarczająco dużo światła w pomieszczeniach, możesz doświetlać rośliny specjalnymi lampami LED przeznaczonymi do uprawy amatorskiej, ale wybieraj te o potwierdzonym działaniu stymulującym, bo LED LEDowi nierówny.

Jaka temperatura w pomieszczeniu?

Do momentu ukazania się pierwszych wschodów utrzymuj temperaturę między 22-25°C. Po wschodach obniż temperaturę do około 19-20°C, tak aby rośliny zbyt szybko nie rosły. Produkcja rozsady trwa 4-5 tygodni.

Utrzymanie wilgotności podłoża

Zbyt duża ilość wody spowoduje zgnicie nasiona, a zbyt mała - jego wyschnięcie i niewykiełkowanie. Jak znaleźć złoty środek? Ziemia powinna być zawsze lekko wilgotna (zwłaszcza do momentu pojawienia się siewki). Zazwyczaj optymalną częstotliwością podlewania jest raz na 3 dni. Częstotliwość podlewania zależy też od tego czy pod parapetem nie ma kaloryfera, bo ten przyspiesza parowanie wody z podłoża, ale też daje potrzebne ciepło. Obserwuj, jak ziemia zachowuje się od strony ogrzewania.

WSKAZÓWKA:

Lepiej mniej niż za dużo. W żadnym wypadku donice nie powinny cały czas stać w tacce z wodą! To sprzyja rozwojowi glonów, białej pleśni, ale też ziemiórki będą miały pole do popisu.

Nawożenie rozsady

Dobre podłoże zazwyczaj wystarczy roślinie w początkowej fazie wzrostu. Nie ma potrzeby robić tego wcześniej, zwłaszcza gdy nie masz zbyt dużo miejsca na parapecie. Na bujny wzrost poczekajmy w gruncie. Gdy zbyt wcześnie zaczniesz nawożenie, możesz zbyt przyspieszyć wegetację i gdy wiosna będzie chłodna to otrzymasz duże sadzonki, które potem długo będą dochodziły do siebie po wsadzeniu do gruntu bądź pojemników.

PAMIĘTAJ!

Nawóz stosuj zawsze według instrukcji na opakowaniu. Chcemy dobrze dla naszych roślin i czasami sypniemy im czegoś ciut więcej. Niestety, często w ten sposób możemy zaszkodzić. Unikaj nawożenia roślin samym azotem. On powoduje szybki wzrost, ale rośliny potrzebują też innych makro- i mikrośladników.

Pielęgnacja i obserwacja rozsady

Wykiełkowane rośliny cieszą oko, prawda? 😊 Pora odpowiednio zaopiekować się maluchami. Obserwuj, doglądaj codziennie.

Łap mini ściągawkę, jak opiekować się roślinami:

1. Pamiętaj o obracaniu doniczek **co 2-3 dni**.
2. Utrzymuj odpowiednią temperaturę, po wschodach około **19°C**.
3. Podlewaj średnio raz na 3 dni, tylko nie przesadzaj z laniem wody!
4. Sprawdzaj, czy w okolicach siewek nie zadomowili się jacyś niechciani goście.
5. W przypadku pojawienia się szkodników przejdź TUTAJ, aby dowiedzieć się jak działać.
6. Jeśli rośliny bardzo się rozrosły to je rozstaw, aby się wzajemnie nie zacieniały.
7. **Po wykształceniu 2-3 liści właściwych, usuń nadmiarowe słabsze siewki zostawiając tylko jedną roślinę w doniczce.**

Pikowanie dyni – nigdy tego nie rób!

Dynie, jak i cała rodzina dyniowatych, mają bardzo delikatny system korzeniowy. Nawet najmniejsze uszkodzenie korzeni może okazać się tragiczne w skutkach, dlatego dyni NIE PIKUJEMY! Rozsady wysiewamy w pojedynczych pojemnikach, z których rośliny przesadzamy bezpośrednio do gruntu (lub do większych doniczek w przypadku uprawy w pojemnikach). Należy robić to delikatnie i z wyczuciem, aby nie uszkodzić bryły korzeniowej.

Dynie nie znoszą pikowania i uszkodzeń korzeni, dlatego wysiewa się po 1 lub 2-3 nasionka do większych doniczek. Po wykształceniu 2-3 liści właściwych usuwa się nadmiarowe słabsze siewki zostawiając tylko jedną roślinę w doniczce. W takiej formie po wyrośnięciu przesadza się rośliny na miejsce stałe.

Hartowanie roślin

Okolo tygodnie przed wysadzeniem do gruntu mozesz rozpoczac hartowanie roślin. Co to dokładnie oznacza dla Ciebie? Że wynosisz rośliny na zewnątrz w ciepłe, ale pochmurne dni. Na początku tylko na krótki czas (około godzinę) i stopniowo z każdym

dniem na coraz dłuższy czas. Po takim zabiegu rośliny będą odpowiednio przygotowane do zewnętrznych warunków. Hartowanie zwykle trwa 3-5 dni. Unikaj dzięki niemu szybkiego żółknięcia rozsady i oparzeń słonecznych na liściach.

WSKAZÓWKA:

Unikaj początkowo wystawiania rozsady na pełne słońce!
Liście młodych roślin są bardzo delikatne – łatwo je poparzyć.

Obserwacja rozsady

Wydawałoby się, że rozsada w domowych warunkach jest bezpieczna. W końcu ma milutko i ciepłutko, wszystko czego potrzebuje na wyciągnięcie liścia 😊 Niestety, nie jest wolna od czyhających zagrożeń. Na tym etapie na jej zdrowie największy wpływ ma jakość podłoża i nasion, czystość pojemników oraz temperatura w pomieszczeniu, wilgotność i ilość światła. Obserwuj swoje rośliny, abyś mogła/mógł szybko zareagować, gdy zdarzy się coś niepokojącego.

Ufff, pierwszy etap masz już za sobą! Wygląda na to, że o rozsadzie wiesz już wszystko! Pora przejść do kolejnego etapu, jakim jest wysadzanie rozsady do gruntu.

Termin sadzenia

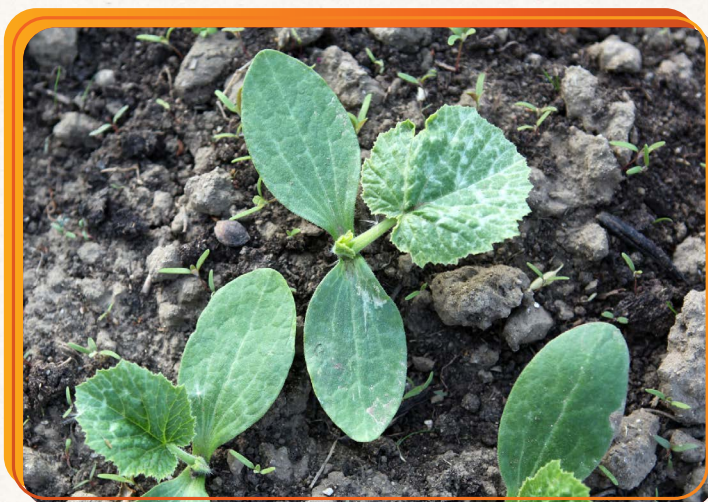
Optymalny termin wysadzania dyń do gruntu przypada po **15 maja**, gdy minie niebezpieczeństwo późnowiosennych przymrozków. Ostatni moment sadzenia to 30 czerwca. Po tym terminie rośliny mogą nie zdążyć wydać plonu, ale wszystko zależy od odmiany i najważniejsze to trzymać się terminów podanych na opakowaniu z nasionami! Pamiętaj też, że rok rokowi nierówny – w jedne lata posadzisz rośliny bezpiecznie nawet na początku maja, a w inne dopiero na początku czerwca. Obserwuj pogodę.

WSKAZÓWKA:

Przed wysadzeniem do gruntu sprawdzaj prognozę pogody. Dynie nie znoszą przechłodzenia. Mróz jest dla nich zabójczy. Temperatura poniżej 8°C jest dla nich bardzo niebezpieczna. Czasami lepiej poczekać z wysadzaniem kilka dni niż narażać je na niesprzyjające warunki, które mogą wpłynąć negatywnie na plonowanie.

Jak bezpiecznie przesadzić dynie?

Po pierwsze: przesadzaj tak, aby jak najmniej uszkodzić system korzeniowy. Gdy musimy roślinę przenieść z doniczki do gruntu, nie ma tu mowy o otrząsaniu korzeni z podłoża, o ich zgniataniu czy rozluźnianiu bryły korzeniowej. To może zniszczyć roślinę! Sadzonkę należy wyjąć powoli i z wyczuciem, delikatnie pociągając za łodygę przy korzeniu.

Po drugie: **zachowaj odpowiedni odstęp**. Rozstaw roślin ustala się w zależności od odmiany uprawianej dyni. Dokładne odległości dla Twoich dyń sprawdzisz na opakowaniu nasion. Przy niektórych odmianach silnie rosnących, zalecany odstęp może wynosić nawet 2x1,5 metra!

PAMIĘTAJ!

Zachowanie odpowiedniego odstępu między roślinami pozwoli zapewnić prawidłowy przepływ powietrza. To ważny krok w ochronie przed chorobotwórczymi grzybami, które kochają wilgoć i ciepło.

Przygotuj zahartowane sadzonki dyń i odpowiednie narzędzia

1. Łopatka do wykopywania dołków.
2. Konewka z wodą.
3. Rękawiczki ogrodnicze.

Narzędzia przygotowane? To działamy!

Sadzenie rozsady do gruntu

1. Określ odstępy między roślinami zgodnie z informacją na opakowaniu.
2. Wykop dołek na głębokość ok. **12 cm**.
3. Delikatnie wyjmij sadzonkę z pojemnika.
4. Umieść w dołku sadzonkę tak, aby **cała bryła korzeniowa znalazła się pod ziemią**.
5. Przysyp dołek wykopanym podłożem.
6. **Delikatnie podlej** świeżo posadzoną roślinę przy samym korzeniu.

WSKAZÓWKA:

Dynie nie znoszą głębokiego sadzenia. Obsypanie łodygi glebą, może doprowadzić do rozwoju zgnilizn, a w następstwie do obumarcia rośliny. Zasadź roślinę na taką samą głębokość jak dotychczas rośla.

6 Zabiegi pielęgnacyjne i zbiór

Połowa sukcesu już za Tobą. Teraz pozostaje Ci obserwacja roślin, nawożenie i nawadnianie.

Podlewanie

Niektórzy ogrodnicy, którzy nie mogą zbyt często odwiedzać swoich ogrodów przed sadzeniem roślin mieszają glebę **z hydrożelem**, którego zadaniem jest wiązanie wody z podlewania i deszczu, a następnie oddawanie jej roślinom w okresie, gdy te jej potrzebują. Takie rozwiązania coraz częściej stosowane są w regionach, które dotykają susze i gdzie nie można łatwo założyć nawadniania upraw.

Jak często podlewać dynie w gruncie?

Wszystko zależy od pogody. Obserwuj prognozy, sprawdzaj podłoże. Dynie najlepiej rosną, gdy mają stale wilgotne podłoże. Warunki uprawowe zmieniają się w ciągu sezonu wegetacyjnego. W gorące dni, gdy temperatura przekracza 30°C będą potrzebowały podlewania nawet 2 razy dziennie. W pochmurną pogodę może okazać się, że wystarczy nawadniać roślinę raz na kilka dni. Dynie podlewaj blisko łodygi, ale nie bezpośrednio na nią. Nie polewaj też liści, które są bardzo wrażliwe na wodę. Moczenie ich sprzyja rozwojowi chorób grzybowych.

WSKAZÓWKA:

Za kilka miesięcy dynie będą jednym wielkim gąszczem. 😊 Żeby ułatwić sobie podlewanie, już teraz przy każdym krzaku wbij znacznik w postaci palika/ kijka bambusowego, który w przyszłości pomoże zlokalizować korzenie. Unikniesz w ten sposób podlewania rośliny na chybił trafił.

Dynia potrzebuje regularnego podlewania, ale nie zalania. Dostęp do wody wpływa na pobieranie składników odżywczych, wzrost i wielkość owoców oraz na ich smak.

Nawożenie

Dynie są baaardzo żarłoczne! Dlatego mówi się, że dobrym miejscem na uprawę są przerobione pryzmy kompostowe pełne potrzebnych składników odżywczych. Bez nawożenia nie ma szans na obfite plony. Najprostszym rozwiązaniem jest stosowanie nawozów uniwersalnych. Na rynku jest dostępnych wiele nawozów. Możesz wybrać nawozy

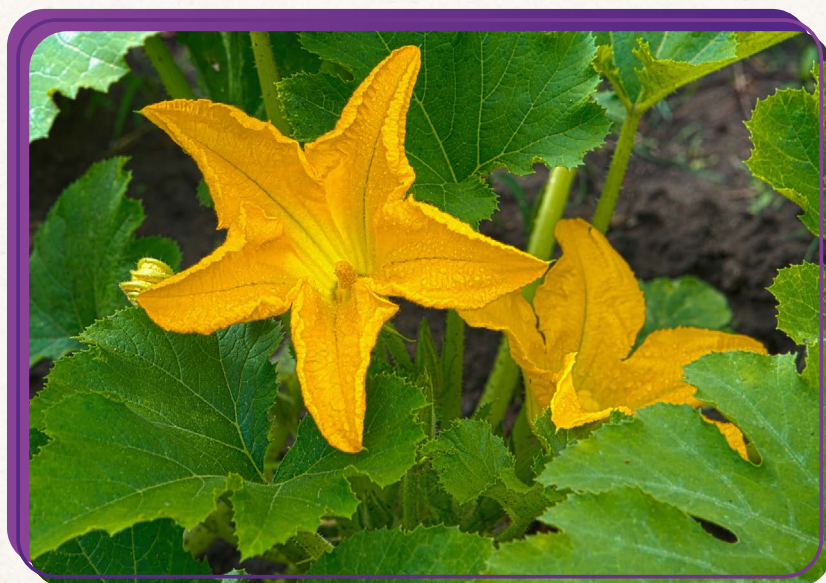

kompleksowe, które na raz zasilą podłoże makro- i mikroskładnikami. Zwracaj uwagę na zawartość azotu (N), fosforu (P) i potasu (K). Niektóre nawozy mają przewagę danego składnika nad pozostałymi. Warto wybierać nawozy, które mają NPK + mikroelementy.

WSKAZÓWKA:

Od momentu posadzenia do pojawienia się pierwszych kwiatów, stosuj nawóz o podobnych proporcjach azotu, fosforu i potasu, wzbogaconego dodatkowo o mikroelementy, takie jak magnez, siarka i żelazo, a od momentu kwitnienia do końca owocowania stosuj nawóz z przewagą potasu w składzie.

Najbezpieczniejsze nawożenie to małe, ale częstsze, tak aby rośliny w miarę swojego wzrostu dostawały najważniejsze składniki pokarmowe. Nawożenie rozpocznij po wysadzeniu rozsady do gruntu i kontynuuj co 7-14 dni aż do połowy sierpnia. Zawsze czytaj etykiety i postępuj zgodnie z instrukcją. Zastanów się i zdecyduj jaki nawóz wolisz – może wolno rozpuszczalny mieszany z glebą, który uwalnia pokarm przez kilkanaście tygodni? Może w żelu, płynie, w wersji sypkiej bądź granulowanej podawane pod korzeń? A może dodatkowo nawóz dolistny?

Ściółkowanie dyni

Dynie w okresie wiązania i dojrzewania owoców potrzebują bardzo dużo wody, a ściółkowanie gleby zapobiega nadmiernemu parowaniu wody z gleby. Dzięki ściółce, liście, pędy i owoce nie dotykają bezpośrednio wilgotnego podłoża i nie brudzą się podczas ulewnych deszczy, są mniej narażone na porażenie przez choroby, np. mączniaka prawdziwego. Ściółkowanie ogranicza rozwój chwastów, które nie tylko konkurują z warzywami

o składniki pokarmowe, ale mogą też przenosić patogeny. Dodatkowo, chwasty mają utrudniony dostęp do światła i nie rosną tak szybko i często. Naturalna ściółka, taka jak skoszona trawa czy słoma, z czasem się rozłoży, dostarczając glebie materii organicznej. A więcej materii organicznej w glebie to gleba zdrowsza i zasobniejsza, o lepszej strukturze i zdolności do magazynowania wody. Każda rabata w ogrodzie powinna być wyściółkowana. Ściółkowanie pozwala bardziej racjonalnie gospodarować zużyciem wody oraz oszczędza nasz czas, bo rzadziej biegamy z konewką. Same korzyści. 😊

Czym ściółkować?

Kompost - najlepsze co może być dla roślin i ogrodnika. 😊 To bogaty w mikroorganizmy i pożyteczne składniki materiał organiczny, uwielbiany przez wszystkie rośliny. Przekompostowana kora oraz zrębki i trociny - słowo klucz to przekompostowane. Świeża kora, trociny czy zrębki wymieszane z glebą „zabierają” roślinom azot, potrzebny do rozłożenia materii organicznej. Pamiętaj, że materiał z roślin iglastych zakwasza glebę, dlatego wykorzystuj go pod rośliny kwasolubne jak borówki czy hortensje.

Słoma i suche trawy ozdobne - świetnie sprawdzą się do ściółkowania wszystkich warzyw, w szczególności roślin płożących, takich jak dynia czy arbuz.

Świeżo skoszona trawa nadaje się do ściółkowania warzyw, dostarczając przy tym cenne składniki odżywcze.

Rośliny zielne - np. pokrzywa czy żywokost, choć tak naprawdę możesz ściółkować wszystkim co masz pod ręką. Natura nie zna pustki, dlatego zadbaj o to, by gleba w Twoim ogrodzie nie pozostawała bez okrycia.

Tektura bez druku, taśm i klejów – to świetna baza do wyściółkowania. Dżdżownice podziękują Ci za celulozę. Niestety, ślimaki również nie pogardzą tekturą, dlatego przykryj ją warstwą kompostu, żeby nie miały do niej dostępu.

WSKAZÓWKI:

Ściółkę rozkładaj na wilgotną glebę. Po rozłożeniu podlej ją wodą. Naturalna ściółka ulega rozkładowi, dlatego należy systematycznie ją uzupełniać. Świeże zrębki, trociny czy korę wykorzystaj do wyściółkowania ścieżek w ogrodzie.

Obserwacja

Wiesz już, kiedy podlewać i jak nawozić. Dynie rozrastają się jak szalone! To co teraz? Poza nawożeniem i nawadnianiem, dynie nie potrzebują dodatkowo specjalnej pielęgnacji. To co należy teraz robić, to obserwować rośliny.

Obserwuj dynie za każdym razem, gdy je podlewasz lub nawet częściej – wykrycie niedoborów, chorób czy szkodników w początkowym etapie, pozwoli całkowicie wyeliminować problem. Na co konkretnie zwracać uwagę – dowiesz się w kolejnych rozdziałach.

Termin zbioru

Czas, na który czekają wszyscy ogrodnicy... Zbiór! 😊 Przyjmuje się, że zbiór dyni przypada średnio po około 13-16 tygodniach od momentu wysadzenia ich w miejsce stałe. Oczywiście wszystko zależy od odmiany. Zbiory trwają aż do pierwszych przymrozków.

Jak rozpoznać dojrzałą dynię?

Termin terminowi nie równy, zawsze lepiej zdać się na osobiste sprawdzenie czy dynia jest już gotowa do zerwania. Przede wszystkim zwróć uwagę na „pusty” dźwięk wydobywający się z jej środka podczas stukania. Zewnętrznym objawem dojrzałości jest twarda skórka. Często wygląd skórki zmienia się z błyszczącej na matową. Dojrzałość dyni możesz sprawdzić paznokciem. Jeśli jesteś w stanie wbić paznokieć w skórę dyni, to znaczy, że jest niedojrzała. Kolejnym wskaźnikiem może być korkowacenie i brązowienie szypułki

oraz delikatne jej zmarszczenie. Po zbiorze wystaw dynię na promienie słoneczne przez około 10 dni, na przykład na tarasie, balkonie czy szklarni albo po prostu pod gołym niebem. Dzięki temu dynia będzie lepiej się przechowywać w ciągu zimy.

PAMIĘTAJ!

Zebrane niedojrzałe owoce szybko więdną, marszczą się i są podatne na uszkodzenia, które przyczyniają się do gnicia. Dlatego zbieraj owoce tylko w pełni dojrzałe!

Przechowywanie dyni

Tylko dojrzała dynia nadaje się do długiego przechowywania.

Pomimo, że dynia wytrzymuje lekkie przymrozki, to jednak przechłodzenie owoców negatywnie wpływa na możliwość ich dłuższego przechowywania.

Po zbiorze, zapewnij dyni optymalne warunki do przechowania, czyli suche miejsce i temperaturę 10-13°C. W takich warunkach czyste, dojrzałe owoce bez uszkodzeń można przechować od 2 do 6 miesięcy. Oczywiście wszystko zależy od odmiany.

Integrowana ochrona dyń

Co robić, gdy pojawią się szkodniki czy choroby? Czy od razu sięgać po chemiczne środki? Nasza odpowiedź brzmi - nie!

Istnieje szereg przeróżnych metod, po które warto sięgnąć w pierwszej kolejności w walce z organizmami szkodliwymi. Wiesz już, że bardzo ważne jest zapobieganie, które rozpoczyna się już na początku planowania uprawy. Dzięki dobraniu odpowiedniej odmiany tolerancyjnej na typowe choroby i szkodniki, stworzeniu takich warunków jakie lubi roślina (odpowiednia gleba, temperatura, nasłonecznienie, wilgotność), dobór odpowiedniego sąsiedztwa czy zmianowania, rośliny będą mniej podatne na organizmy szkodliwe. W przypadku dyń ważne jest także, aby nie uszkodzić bryły korzeniowej podczas przesadzania, podlewanie pod korzeń i niemoczenie liści. Ale co robić, jeśli zdarzy się, że jednak roślina zachoruje? Z pomocą przychodzi **integrowana ochrona roślin**. Istotą tej ochrony jest wykorzystywanie wszystkich dostępnych metod walki z organizmami szkodliwymi, w tym naturalnie występujących organizmów pożytecznych. Integrowana ochrona roślin to także odpowiedzialne stosowanie środków ochrony roślin.

Wyróżniamy następujące metody ochrony:

- Metody **agrotechniczne**, np. usuwanie chwastów, przygotowanie odpowiedniego podłoża i nasion, używanie czystych i odkażonych narzędzi.
- Metody **mechaniczne i fizyczne**, np. pułapki, lepy, zbieranie szkodników, obrywanie chorych liści czy zrywanie porażonych owoców.
- Metody **biologiczne**, np. wykorzystywanie drapieżnych roztoczy, stosowanie środków ochrony roślin na bazie pożytecznych bakterii i grzybów.
- Metody **biotechniczne**, np. stosowanie preparatów na bazie naturalnych substancji pochodzenia roślinnego bądź bakteryjnego. Tu można także zaliczyć domowej roboty wyciągi, czy też napary.
- Metody **chemiczne**, np. chemiczne środki ochrony roślin na owady (insektycydy) lub na choroby grzybowe (fungicydy).

ZAPAMIĘTAJ!

W walce z organizmami szkodliwymi w pierwszej kolejności sięgamy po metody niechemiczne. Gdy wszystkie z nich zawiodą, stosujemy chemiczne środki ochrony roślin!

Jak wybrać odpowiedni środek ochrony roślin?

Z pomocą przychodzi wyszukiwarka, dostępna na stronie [Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi](#), dzięki której można wyszukiwać dopuszczone do stosowania przez hobbystów biologiczne i chemiczne preparaty m.in. pod kątem szkodników, chorób roślin w uprawach, które chcemy ochronić. Możesz też skorzystać z porady sprzedawcy środków ochrony roślin, który powinien mieć stosowną wiedzę na ten temat.

Pamiętaj, że hobbysci muszą stosować tylko te preparaty, które na opakowaniu mają zapis, że są przeznaczone dla nieprofesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin. Dany preparat musi posiadać rejestrację do stosowania w uprawie dyni przeciwko konkretnej chorobie lub szkodnikowi. Nie używaj środków niedopuszczonych do użycia w uprawie dyni.

Co zrobić z opakowaniami po zużytych środkach?

Zgodnie z polskim prawem użytkownicy środków ochrony roślin są zobowiązani do zwrotu opakowań po tych produktach, punkty sprzedaży – do ich przyjęcia, a producenci i importerzy – do zorganizowania systemu zbierania i zagospodarowania opakowań. Także nic prostszego, opakowania oddajesz do sklepu. Nie trzeba mieć żadnych paragonów ani faktur. Sklep ma obowiązek przyjąć od nas takie opakowania. A jeśli nie będzie chciał, warto mu o tym przypomnieć, powołując się na ustawę o gospodarowaniu opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

8

Integrowana ochrona przed szkodnikami

Czasem tak się dzieje, że nawet najlepsze warunki zapewnione z Twojej strony nie zniechęcą szkodników do odwiedzenia dyni. Na ich obecność najczęściej wpływają niekorzystne warunki atmosferyczne. Mamy nadzieję, że nie spotkasz niepożądanych gości w swojej uprawie, ale wychodzimy z założenia, że lepiej być przygotowanym na wszystkie ogrodnicze niespodzianki. Najważniejsza jest prawidłowa identyfikacja problemu i szybkie działanie, dzięki temu metody niechemiczne mają większą szansę na skuteczność. Poniżej krótka charakterystyka najczęściej pojawiających się szkodników dyni i sposoby na ich zwalczanie.

Przędziorek chmielowiec

Przędziorki to drobne pajęczaki tworzące pajęczyny i wysysające soki z liści dyni, a czasami też z owoców.

Objawy żerowania: Zasiedlają najpierw dolną część liścia. Na górnej stronie liścia widoczne pojedyncze są skupiska drobnych, białych plamek. W miarę rozrastania się populacji szkodnika drobne plamki pokrywają cały liść.

Zwalczanie: Zastosuj biologiczne środki, np. drapieżne roztocza (dobroczynek szklarniowy, dobroczynek kalifornijski i inne) lub muchówki (pryszczarek przędziorkojad), które zjadają przędziorki. Możesz je dostać w małych saszetkach, które wieszasz na roślinie. Gdy metoda biologiczna nie będzie skuteczna – użyj środków ochrony roślin dostępnych w sklepach ogrodniczych.

Mączlik szklarniowy

To drobny pluskwiak z dwiema parami skrzydeł, pokryty "białym nalotem".

Objawy żerowania: Żerują na dolnej stronie liści, na których pojawiają się żółte plamy. Mączliki w trakcie żerowania wydają duże ilości lepkiej substancji zwanej rosą miodową, która osadza się na powierzchni rośliny. Na tym obszarze rozwijają się grzyby sadzakowe, które ograniczają powierzchnię fotosyntetyzującą liści, czyli zaburzają fotosyntezę.

Zwalczanie: Usuń liście, na których znajdują się larwy i jaja, by uniknąć ich dalszego rozwoju. Gdy metoda ta nie będzie skuteczna – użyj środków ochrony roślin dostępnych w sklepach ogrodniczych. Możesz też poszukać biopreparatów zawierających np. do brotnicę szklarniową, która jest wrogiem naturalnym mączlika.

Wciornastki (zachodni i tytoniowiec)

To małe, przecinkowate owady odżywiające się sokiem komórkowym roślin.

Objawy żerowania: Wciornastek zachodni żeruje przeważnie na spodniej stronie liści, gdzie powstają nieregularne, kilkumilimetrowe, białawe plamy, które z czasem przebarwiają się na brązowo. Skutkiem

obecności wciornastka tytoniowca są drobne, srebrzystobiałe plamki pojawiające się najpierw wzdłuż nerwu głównego, a później obejmujące całe liście. Oba gatunki wciornastków przyczyniają się do rozprzestrzeniania różnych roślinnych wirusów.

Zwalczanie: Podobnie jak w przypadku przedziorków – spróbuj na początek wykorzystać pożyteczne roztocza, np. dobroczynka kalifornijskiego. Gdy metoda biologiczna nie będzie skuteczna – użyj środków ochrony roślin dostępnych w sklepach ogrodniczych.

Mszyce

To drobne, różnokolorowe owady o owalnym kształcie, żyjące w koloniach.

Objawy żerowania: Występują na liściach, pąkach kwiatowych, owocach i łodygach. Zaatakowane liście ulegają deformacjom, skręcają się żółkną i zamierają.

W trakcie żerowania mszyce wydalają lepłą, słodką substancję zwaną spadzią, która pokrywa wiele czę-

ści roślin. Na spadzi rozwijają się grzyby sadzakowe przyczyniające się do zamierania roślin. Mszyce również rozprzestrzeniają choroby wirusowe.

Zwalczanie: W przypadku występowania pojedynczych kolonii, możesz usunąć zainfekowane liście. Możesz też je zwalczać domowymi sposobami, np. zwykłą wodą lub preparatem na bazie olejów. W walce z mszycami sprawdza się także wyciąg z pokrzywy. Gdy te metody nie będą skuteczne – użyj środków ochrony roślin dostępnych w sklepach ogrodniczych.

Rolnice (larwy)

Do najbardziej pospolitych i szkodliwych należy rolnica zbożówka. W nieco mniejszym nasileniu mogą wystąpić: rolnica czopówka i rolnica panewka. Gąsienice opuszczają kryjówki zimowe i zaczynają żerować w kwietniu, gdy temperatura gleby przekracza 10°C.

Objawy żerowania: Podgryzają wschodzące rośliny i liście zostawiając ubytki, a czasem nawet same nerwy. Starsze rolnice podgryzają również części podziemne rośliny.

Zwalczanie: Jeśli zauważysz pojedyncze osobniki, zbieraj je i usuwaj, jeśli dynię zaatakowało mnóstwo larw wypróbuj domowe sposoby na bazie wyciągów z bylicy piołunu, krwawnika lub wrotyczu. Jeśli te metody nie pomogą – użyj środków ochrony roślin dostępnych w sklepach ogrodniczych.

Zmienik lucernowiec

Żeruje na licznych roślinach uprawnych, dziko żyjących i ozdobnych. Często atakuje dynię, ogórki, fasolę, paprykę, pietruszkę, kapustę i kalafior.

Objawy żerowania: Zarówno larwy jak i dorosłe osobniki stanowią zagrożenie dla roślin. Nakłuwają liście, pędy, pąki kwiatowe i kwiaty, wysysając z nich soki roślinne. W miejscach żerowania powstają brunatnienia, zasychanie i zamieranie tkanek. Na liściach pojawiają się dziury, a pąki i kwiaty opadają.

Profilaktyka i zwalczanie: W przypadku pojawienia się szkodnika użyj insektycydów. Dotychczas nie odnotowano innych skutecznych metod integrowanej ochrony roślin dla tego szkodnika.

Ślimaki

Jak wyglądają, każdy wie. 😊

Objawy żerowania: Podgryzają liście, czasem nawet pędy i korzenie.

Profilaktyka i zwalczanie: Możesz je zbierać i wynosić poza działkę. Ślimaki rozkładają martwą materię organiczną w ogrodzie. Żeby zajęły się tym w czym są najlepsze, stwórz dla nich idealne warunki, np. w okolicy kompostownika. Zostaw na przykład obierki z marchwi, które chętnie

zjedzą. Jeśli rozeszły się po całym ogrodzie możesz spryskać rośliny wyciągiem z cebuli lub czosnku. Na rabatach możesz rozłożyć gałązki z kolcami lub skorupki z jajek – to mechaniczna przeszkoda, która utrudni ślimakom podążanie w stronę ulubionych roślin.

Najgroźniejsze szkodniki dyni już znasz, teraz tylko obserwuj uważnie, czy któryś z nich nie zbliża się do Twoich roślin!

Integrowana ochrona przed chwastami

Chwasty są źródłem pożywienia wielu szkodników, a także miejscem rozwoju niektórych patogenów. Dodatkowo konkurują z dynią o dostęp do miejsca, wody, światła i składników odżywczych. W hobbystycznych uprawach praktycznie nie stosuje się chemicznych środków chwastobójczych. Chwasty możesz zwalczyć mechanicznie – wyrywając ręcznie lub przy pomocy motyki. Możesz również ograniczyć ich rozwój przez ściółkowanie, np. słomą lub skoszoną trawą. Można stosować też choćby przekompostowane zrębki drzew liściastych. Przykrywając glebę wokół roślin ograniczysz rozwój chwastów oraz nadmierne parowanie wody z gleby. Obecnie nie ma na rynku herbicydów dopuszczonych do zastosowania w uprawie dyni.

Integrowana ochrona przed chorobami

Wiesz już, że odpowiedni dobór odmiany i stanowiska może pomóc w ograniczeniu występowania groźnych chorób. I mamy nadzieję, w Twoim przypadku to wystarczy. 😊 Na wszelki wypadek, poniżej znajdziesz wykaz najczęstszych chorób dyń, o których musisz wiedzieć.

Choroby grzybowe

Patogeniczne grzyby najczęściej rozwijają się w wilgotnych warunkach, dlatego w deszczowe lata dynie są najbardziej narażone na tego typu choroby. Grzyby to „pasożyty” odżywiające się kosztem żywiciela, czyli w tym przypadku – dyni.

Mączniak prawdziwy

Rozpoznanie: Na liściach pojawiają się charakterystyczne białe, mączyste plamy. W wyniku silnego porażenia, liście przedwcześnie usychają. Choroba najczęściej atakuje w lipcu i sierpniu, najlepiej rozwija się przy wysokiej wilgotności powietrza i temperaturze powietrza pomiędzy 20-27°C. Sprzyjającymi warunkami jest mokre lato. Do rozwoju choroby mogą przyczynić się także częste zwilżanie liści, czy przenawożenie azotem.

Profilaktyka: Wybieraj odmiany odporne na mączniaka. Rośliny podlewaj przy korzeniu, unikając tym samym zwilżania liści. Zachowuj odpowiedni odstęp między roślinami. Zadbaj o właściwe nawożenie roślin. Nie dopuść do przenawożenia azotem.

Zwalczanie: W pierwszych etapach choroby zastosuj preparaty na bazie czosnku. W przypadku rozprzestrzenienia się choroby zastosuj preparaty fungicydowe dostępne w sklepie ogrodniczym.

Mączniak rzekomy

Rozpoznanie: Do rozwoju potrzebuje takich samych warunków jak mączniak prawdziwy. Na górnej stronie liścia pojawiają się jasnozielone, a następnie żółte plamy. Na dolnej stronie liści w miejscach obserwowanych plam pojawia się początkowo szary, a następnie brunatno-fioletowy nalot. Wraz z rozwojem choroby plamy rozszerzają się i zlewają obejmując całą powierzchnię liści. W miarę powiększania się plam liście dyni zaczynają zasychać. Silnie porażone rośliny zamierają.

Profilaktyka i zwalczanie: Takie samo jak w przypadku mączniaka prawdziwego.

Parch dyni

Rozpoznanie: Porażone tkanki liści wysychają i rozpadają się. Patogen atakuje również pędy, łodygi i owoce. Zainfekowane owoce stają się brunatne, przestają się rozwijać i w rezultacie zamierają.

Profilaktyka: Wysiew nasion ze sprawdzonego źródła, odpowiednie stanowisko, sąsiedztwo i zachowanie wszystkich zasad dotyczących uprawy, o których wspomnieliśmy w poprzednich rozdziałach.

Zwalczanie: W przypadku rozprzestrzenienia się choroby zastosuj preparaty fungicydowe dostępne w sklepie ogrodniczym.

Szara pleśń

Rozpoznanie: Choroba atakuje wszystkie organy roślinne: liście, pędy, kwiaty i owoce we wszystkich fazach rozwojowych. Na porażonych częściach rośliny pojawiają się brunatne plamy, pokryte szarym, pyłącym nalotem grzybni. Zainfekowana tkanka zasycha. Zainfekowane pąki kwiatowe stają się brunatne i zamierają. Na owocach występują brunatne plamy, które z czasem gniją. Na liściach zmiany chorobowe pojawiają się w miejscu zranienia lub uszkodzenia rośliny.

Profilaktyka: Wybieraj odmiany dyni odporne lub tolerancyjne na szarą pleśń. Przy podlewaniu unikaj zwilżania roślin. Zachowuj odpowiedni odstęp między roślinami. Zadbaj o właściwe nawożenie roślin.

Zwalczanie: Usuwać pierwsze porażone liście i owoce. Popraw przepływ powietrza pomiędzy roślinami. Zastosuj preparaty fungicydowe dostępne w sklepie ogrodniczym.

Antraknoza

Rozpoznanie: Na liściach pojawiają się małe plamy, które początkowo są żółte, a później czernieją. Dość szybko rozprzestrzeniają się po całej roślinie, również na owocach. Zaawansowana faza choroby prowadzi do obumierania całej rośliny.

Zwalczanie: Na początku usuwaj pojedyncze zainfekowane liście, w zaawansowanym stadium choroby zastosuj preparaty fungicydowe dostępne w sklepie ogrodniczym.

Choroby fizjologiczne i niedobory

Choroby fizjologiczne występują u roślin, gdy zabraknie im konkretnego czynnika do prawidłowego wzrostu i rozwoju. To choroby **nieinfekcyjne** to znaczy, że nie rozprzestrzeniają się na inne rośliny. Mogą być spowodowane na przykład niedoborem konkretnego makroelementu.

Zahamowanie wzrostu

Możesz to zaobserwować podczas wczesnego wysadzania do gruntu, kiedy temperatura gleby jest niższa niż 10°C, lub gdy jest bardzo gorąco i temperatura powietrza osiąga ponad 30°C. Dynie lubią ciepło, ale za wysoka temperatura również nie wpływa korzystnie na ich rozwój. Roślina przestaje rosnąć, gdy ma problem z pobraniem składników po-

karmowych, np. azotu (w wyniku suszy czy zbyt niskich/wysokich temperatur), gdy uszkodzony jest system korzeniowy (pamiętasz, jak pisaliśmy, że dynia nie znosi przesadzania i ma bardzo delikatne korzenie?), lub gdy na roślinie jest nadmierna liczba owoców.

Chlorozy i żółknięcie liści

Jeśli takie zmiany zauważasz tylko na dolnych liściach, przyczyną może być niedobór azotu (N). Zmiany na liściach w środkowej i wierzchołkowej partii, mogą świadczyć o niedoborze magnezu (Mg), żelaza (Fe), manganu (Mn), lub molibdenu (Mo). Wspomóż roślinę nawozem wieloskładnikowym.

Kruchość pędów, ogonków liściowych i szypułek

Przyczyną może być przenawożenie potasem (K). W takim wypadku należy wspomóc roślinę nawozem wieloskładnikowym z azotem i wapniem.

Opadanie kwiatów i zawiązków

Najczęstsze przyczyny to stresowe warunki, za zimno, za gorąco, susza, nadmierne deszcze, nieodpowiednia gleba lub przenawożenie azotem. Możliwe również, że kwiaty nie zostały zapylone. Obserwuj rośliny i dbaj o stworzenie optymalnych warunków dla swoich upraw na ile jest to możliwe.

Gnicie owoców w okresie zbiorów i po zbiorze

Pojawia się w momencie przechłodzenia owoców przed zbiorem, gdy temperatura spada poniżej 10°C, lub gdy owoce znajdują się bezpośrednio na ziemi. Kontroluj prognozy pogody i nie przeciągaj okresu zbiorów, zwłaszcza we wrześniu, gdy noce są już chłodne. Ściółkuj dynie, dzięki temu owoce nie będą miały bezpośredniego kontaktu z ziemią.

Jak zapobiegać niedoborom?

Przede wszystkim ważne jest odpowiednie przygotowanie gleby (wzbogacona kompostem i obornikiem gleba zawiera podstawowe składniki odżywcze, których potrzebuje dynia), a także zadbanie o właściwe warunki uprawy (wilgotność, odpowiednia temperatura itp.). Sięgnij po nawozy płynne wzbogacone w mikroelementy, by dostarczyć roślinie niezbędnych składników do prawidłowego wzrostu. Zalecamy także co kilka lat oddanie gleby spod warzywnika czy z tunelu do analizy laboratoryjnej, np. w Stacji Chemiczno-Rolniczej, aby poznać nie tylko jej odczyn, ale i zawartość mikro- i makroskładników. Dodatkowo można zlecić analizę pod kątem zawartości metali ciężkich, warto też poprosić o doradztwo nawożeniowe dla konkretnej rośliny.

11* Najczęstsze pytania dotyczące uprawy dyni

Czy mogę wysiewać dynie z własnych zebranych nasion?

Można, ale nie zawsze warto. Rośliny w następnym roku mogą nie być tak zdrowe i dorodne jak w pierwszym roku. Należy zwracać uwagę na nasiona zebrane z odmian F1 (patrz oznaczenia na opakowaniu). Ten typ nasion raczej nie powtórzy cech roślin z jakich je zebrano. Dodatkowo, jeśli uprawiamy więcej niż jedną odmianę, dynie mogą się przekrzyżować.

W jakiej porze dnia najlepiej podlewać dynie w gruncie?

Najlepiej rano albo wieczorem, gdy ryzyko poparzenia przez słońce jest dużo mniejsze, niż w południe. Podlewanie rano zmniejsza ryzyko rozwoju chorób grzybowych.

Po czym poznać, że dynia już dojrzała?

Dojrzała dynia ma „pusty dźwięk”, matową i twardą skórkę, oraz suchy ogonek liściowy. Dodatkowo liście zaczynają zasychać.

Czy kwiaty dyni są jadalne?

Kwiaty dyni możesz zrywać i spożywać. Najlepiej zrywaj kwiaty męskie – z nich nie będzie owoców.

Czy należy ściółkować dynię?

Zalecamy ściółkowanie wszystkich upraw. Ściółkowanie zatrzymuje parowanie wody w glebie, roślina nie brudzi się ziemią, ma cieplutko i szybciej dojrzewa. Ściółka chroni owoce dyni przed gniciem. Można ściółkować przerobionym kompostem, słomą lub skoszoną trawą. Więcej o ściółkowaniu pisaliśmy TUTAJ

Czy dynia potrzebuje podpór, czy może rosnąć na ziemi?

Może. Jeśli nie masz wystarczająco dużo miejsca w ogrodzie i uprawiasz odmiany o małych owocach, możesz spróbować uprawiać je pionowo na specjalnej konstrukcji, łuku czy kratownicy.

Ile owoców można uzyskać z jednej rośliny?

Zwykle od 3 do 6 owoców. Wszystko zależy od odmiany, miniaturowe odmiany mogą dać nawet do 12 owoców, a odmiany o dużych owocach dają czasem tylko 2 dynie.

Czy dynie ozdobne można jeść?

Dynie ozdobne generalnie są jadalne, ale często nie nadają się do spożycia, szczególnie kiedy są dojrzałe. Mogą być gorzkie lub pozbawione smaku, a ich skórka i miąższ zazwyczaj są bardzo twarde.

12 *Zakończenie*

Wygląda na to, że o uprawie dyni wiesz już prawie wszystko! Prawie, bo zdajemy sobie sprawę, że teoria swoją drogą, a praktyka swoją. Niemniej jednak jesteśmy przekonani, że daliśmy Ci potrzebne wskazówki i narzędzia, które pomogą Ci pierwszy raz przejść spokojnie przez wszystkie etapy uprawy. Wracaj do e-booka tak często jak będziesz tego potrzebować! Cieszymy się, że sięgnęłaś/sięgnąłś po naszego e-booka i życzymy Ci dobrej zabawy i udanych, smakowitych zbiorów!

Dynia w gruncie - wiedza w pigułce

Stanowisko:	Słoneczne.
Wymagania glebowe:	Gleba żyzna, próchnicza, ciepła i utrzymująca wilgoć.
Rozstawa w gruncie:	W zależności od odmiany, sprawdź na opakowaniu nasion.
Nawożenie:	Po wysadzeniu rozsady do gruntu, co 7-14 dni.
Wysiew rozsady:	Od drugiej połowy kwietnia.
Hartowanie:	5-7 dni przed wysadzeniem do gruntu.
Wysadzanie rozsady lub wysiewanie nasion do gruntu:	Zwykle od 15 maja do 30 czerwca.
Termin zbioru:	Po około 13-16 tygodniach od wysadzenia dyń do gruntu.

CHECKLISTA | Wysiewanie nasion do gruntu

- ☐ Określ odstępy między roślinami zgodnie z informacją na opakowaniu.
- ☐ Wykop dołek na głębokość **ok. 3 cm.**
- ☐ Umieść w każdym dołku po 2-3 nasiona.
- ☐ Przysyp dołek wykopanym podłożem.
- ☐ Obficie podlej podłoże.
- ☐ Po wykształceniu 2-3 liści właściwych, usuń nadmiarowe słabsze siewki.

CHECKLISTA | Rozsada krok po kroku

- ☐ Przygotuj akcesoria.
- ☐ Przygotuj podłoże do siewu.
- ☐ Wybierz i kup odpowiednie odmiany.
- ☐ Przygotuj duże doniczki lub pojemniki.
- ☐ Wysiej nasiona i zapewnij im optymalne warunki do rozwoju.
- ☐ Podlewaj, obracaj, obserwuj wschodzące siewki.
- ☐ Pamiętaj o hartowaniu 7 dni przed wysadzeniem do gruntu.
- ☐ Wysadź rośliny do gruntu po 15 maja (po ryzyku przymrozków).

CHECKLISTA | Jak przygotować rozsadę?

- ☐ Na początku wsyp podłoże do przygotowanych pojemników do 3/4 wysokości. Następnie w każdym pojemniku zrób np. palcem dołek na około 3 cm głębokości.
- ☐ Do każdego dołka wsyp **po 2-3 nasiona**.
- ☐ Po wysiewie przysyp nasiona podłożem.
- ☐ Następnie zwilż delikatnie ziemię spryskiwaczem.
- ☐ Przykryj rozsadę folią (tylko pamiętaj o zrobieniu dziurek w folii, żeby miała dostęp do powietrza) lub przenieś do mini-szklarenki (jeśli posiadasz). Dzięki temu podłoże będzie dłużej trzymało wilgoć.
- ☐ Po skietkowaniu zdejmij folię.
- ☐ Usuń nadmiarowe siewki, zostaw tylko jedną w doniczce.

CHECKLISTA | Wysadzanie roślin do gruntu

- ☐ Określ odstępy między roślinami zgodnie z informacją na opakowaniu.
- ☐ Wykop dołek na głębokość **ok. 12 cm.**
- ☐ Delikatnie, według wcześniejszych wskazówek wyjmij roślinę z pojemnika.
- ☐ Umieść w dołku roślinę tak, aby **cała bryła korzeniowa znalazła się pod ziemią.**
- ☐ Przysyp dołek wykopanym podłożem.
- ☐ **Delikatnie podlej** świeżo posadzoną roślinę przy samym korzeniu.

Choroby, szkodniki i inne problemy

Jak już wspomnieliśmy, bardzo ważne jest systematyczne obserwowanie stanu roślin. Warto też na bieżąco zapisywać napotkane problemy i sposoby jakie stosowaliśmy, aby im zaradzić. Te obserwacje przydadzą się szczególnie podczas planowania upraw na kolejny sezon.

Data	Roślina	Problem	Podjęte działanie	Notatki

Data	Roślina	Problem	Podjęte działanie	Notatki

Data	Roślina	Problem	Podjęte działanie	Notatki

Data	Roślina	Problem	Podjęte działanie	Notatki

Data	Roślina	Problem	Podjęte działanie	Notatki

Wybrane źródła

Portal ogrodniczy DIONP

Metodyka integrowanej produkcji dyni olbrzymiej i piżmowej

© Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin 2023

O PSOR

Jesteśmy Polskim Stowarzyszeniem Ochrony Roślin (PSOR) – organizacją, która zrzesza czołowych producentów środków ochrony roślin. Od ponad 20 lat zajmujemy się edukacją na temat bezpiecznego stosowania środków ochrony roślin i ich znaczenia w produkcji żywności. Prowadzimy kampanie, w których pokazujemy rolnikom: jak ustrzec się przed podróbkami (**Podejmuj mądre decyzje**); jak podczas pracy z produktem dbać o swoje bezpieczeństwo (**Nie tylko plony potrzebują ochrony**), jak chronić środowisko przed skażeniem środkami ochrony roślin (**Czyste Wody i TOPPS**). Ponadto od 2004 roku zbieramy fizycznie opakowania po naszych produktach w ramach **Systemu Zbiórki Opakowań PSOR**.

Działamy kompleksowo na rzecz promocji odpowiedzialnego i nowoczesnego rolnictwa w Polsce. Do takiej postawy zachęcamy producentów zaopatrujących rolnictwo, a także gospodarstwa, odbiorców i przetwórców płodów rolnych, sieci handlowe i konsumentów. W ramach kampanii „**Po stronie roślin**” pokazujemy skąd bierze się jedzenie na naszych stołach i jaką rolę w tym procesie odgrywa rolnik, jego praca oraz narzędzia, które wykorzystuje.

Na naszej stronie i kanałach social media przekazemy Ci tylko sprawdzone informacje. Bo najważniejsze są fakty!

Aby być na bieżąco wystarczy, że klikniesz w nasze social media:

po_stronie_roslin

postronieroslin

PSOR

Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin

Ustaw przypomnienia o nowych postach lub video!

**CHCESZ BYĆ NA BIEŻĄCO
ZAPISZ SIĘ NA NEWSLETTER!**

KLIKNIJ

Osoby zainteresowane ochroną zdrowia roślin zapraszamy na nasze media społecznościowe oraz do Akademii PSOR, bezpłatnej platformy szkoleniowej w całości poświęconej bezpiecznemu i odpowiedzialnemu stosowaniu środków ochrony roślin.

https://akademiapsor.pl/

**AKADEMIA
PSOR**

Jak stosować środki ochrony roślin,
aby nie stracić pieniędzy, nie zanieczyścić środowiska i nie złamać prawa?

Zobacz czym jest Akademia PSOR

W **MODUŁACH** ZNAJDZIESZ
PRAKTYCZNE **WSKAZÓWKI** DOTYCZĄCE TEGO:

**JAK OGRANICZYĆ
ZNOSZENIE ŚRODKA I UNIKNĄĆ
SPORÓW Z SĄSIADAMI?**

Wstęp WEJDZ	MODUŁ 1 ROLNICTWO zrównoważone WEJDZ	MODUŁ 2 Integrowana OCHRONA ROŚLIN WEJDZ
MODUŁ 3 Ogólne zasady STOSOWANIA ŚOR WEJDZ	MODUŁ 4 Zasady KUPOWANIA... WEJDZ	MODUŁ 5 Jak zadbać O BEZPIECZEŃSTWO... WEJDZ
MODUŁ 6 Obowiązkowe zasady PRACY Z ŚOR... WEJDZ	MODUŁ 7 JAK I GDZIE bezpłatnie oddać WEJDZ	MODUŁ 8 Jak chronić OWADY WEJDZ
MODUŁ 9 ŚOR W SOCZEWCE	MODUŁ 10 Jak pokazać PRACĘ ROLNIKA	MODUŁ 11 Podsumowanie

PSOR

Polskie Stowarzyszenie
Ochrony Roślin